

ZE VZPOMÍNEK NA VÁLEČNÁ LÉTA

Dvacáté století se vyznačovalo mimořádně tragickými historickými událostmi. Po první světové válce to byla ještě strašnější druhá světová válka se všemi strašlivými důsledky. Pro nás, pamětníky, to byla doba německé okupace. I po šedesáti i více letech se mi některé události té doby vynořují v paměti tak, jako bych je prožíval nedávno. Ať už to byla německá okupace 15. března 1939, nebo nástup Reinharda Heidricha na Pražský hrad se všemi hrůznými důsledky, zatýkání, popravy našich občanů, likvidace židovského obyvatelstva, konec války, osvobození Napajedel a všechny události, spojené s tímto obdobím.

Dnes bych chtěl vzpomenout na událost před šedesáti léty, na 14. října 1944, kdy u Napajedel nouzově přistál americký bombardovací letoun.

V druhé polovině roku 1944 startovali spojenci k náletům na Německo též z leteckých základen v Itálii. Svazy bombardérů přelétávaly od jihu s duněním mnoha motorů v dopoledních hodinách a směřovaly do průmyslových oblastí Slezska a východního Německa, zanechávající za sebou pásy kondenzovaných par z motorů. Po svržení nákladů bomb se letadla v poledních a odpoledních hodinách vracela na své základny. Jejich formace nebývaly již tak uspořádané a nesly často stopy bojů s protiletadlovou i vzdušnou obranou. V tomto období došlo i k několika leteckým soubojům nad Moravou. Největší se udál nad střední Moravou v oblasti Přerov – Olomouc – Prostějov, kdy došlo k velkým ztrátám na obou stranách. Zním je i letecký boj nad Slavičínem a bombardování Zlína.

Onen den – 14. října 1944 – byl pošmourný podzimní den, kdy celá obloha byla pokryta vysokými mraky. Sledoval jsem se zájmem vracející se letadla. Zaujal mne osamělý bombardér, který měnil kurz a nad Napajedly vytáčel velké spirály a pozvolna klesal. Bylo zřejmé, že letadlo je poškozené a nemůže pokračovat v letu. Pilot letadla hledal nad naším krajem místo, kde by mohl přistát.

Vybral si k tomu pozemek nad Prusinským statkem, tenkrát příznačně zvaný Amerika. Bombardér vytočil poslední spirálu a nízkým letem nad Otrokovici a koncem Kalvárie dosedl na zemi u prusinského lesa. Deset mužů posádky urychleně opustilo letoun a ukrylo se v sousedním lesíku. Dvě doprovodné stíhačky, které celý manévr sledovaly, svými palubními zbraněmi opuštěné letadlo rozstřílely, zapálily a rychlým stoupavým letem zamířily k jihu.

Zvědavost mne nenechala v klidu. Sebral jsem kolo a vyrazil směrem k Prusinkám. Již z dálky jsem viděl sloup černého dýmu, který se valil z havarovaného stroje. Nad statkem Prusinky jsem se zastavil a připojil ke skupince lidí, kteří sbíhali k hořícímu stroji. Dráhu přistání ukazovaly dvě hluboké stopy v měkké ornici, které prozrazovaly i velkou hmotnost letadla a poměrně krátké přistání. Ke stroji, ze kterého se stále lil hustý dým, se nikdo neodvážel přistoupit z obavy možného výbuchu.

Netrvalo dlouho a uslyšeli jsme od silnice hluk přijíždějících automobilů. Byli to jednak vojáci z letiště Otrokovice a zejména gestapáci z Uherského Hradiště. Ti obklíčili místo přistání, nás zvědavce odháněli, a s cílem zajmout letce, zamířili do lesíka. Letci pochopili bezvýchodnost situace a vzdali se. Byli vyvedeni z lesíka se zdviženými pažemi, však v počtu o dva méně. Při zatýkání, jak se později ukázalo, dva letci byli zastřeleni. Letci byli naloženi na auto a odvezeni k výslechu. Dva zastřelení později odvezeni do márnice napajedelského hřbitova. Mrtvoly letců byly okradeny o cennější předměty, včetně letecké bundy a vojenských bot. Následující den byli letci beze svědků pohřbeni u zdi v horní části hřbitova bez jakéhokoliv označení. S nimi měl být pohřben i zločin na nich spáchaný.

Po osvobození v roce 1945 byli letci exhumováni a pietně pohřbeni na náměstí pod kostelem. V roce 1946 byli na přání americké armády znovu exhumováni a převezeni na vojenský hřbitov ve Francii. Dnes jejich památku připomíná pomníček pod kostelem v místě jejich krátkého dočasného odpočinku.

Identifikace letců byla prověřena v roce 1945. Exhumaci prováděly úřední osoby od okresního soudu v Napajedlích, které sepsaly soudní protokol s datem 10. října 1945. Zápis v protokolu obsahuje popis mrtvol, jejich oblečení a také údaje, které měly zastřelení na kovových armádních poznávacích značkách, zavěšených na krku. Jedna značka nese jméno R. W. Winters s číslem O-762857 T 13-440 a druhá J. W. Johnson s číslem O-704526 7 43-OT44. V protokolu je rovněž uvedeno, že u obou smrt nastala dvěma výstřely pistolí do zátylí.

Při poválečném vyšetřování válečných zločinů byly zjištěny další okolnosti a skutečnosti při zatýkání letců 14. října 1944. Nacistické vojáky a gestapáky vedl oberlejtant Betka a komisař Ignatz Pfeifer. Polapit letce nebylo těžké. Nacisté se předháněli v hrdinských činech. Vyznamenali se zejména gestapáci Rudolf Müller a Reimund Neubauer, kteří letce v lese našli a dva z nich na místě zastřelili. Oba gestapáci pak tvrdili, že letce zastřelit museli, protože chtěli uprchnout. Při ohledání pak bylo zjištěno, že smrtelné rány byly vypáleny typicky gestapáckým způsobem z bezprostřední blízkosti do zátylku. Navíc již skupina letců byla v té době viditelně obklíčena a útěk nebyl reálný. Protože na místě nebyli pouze gestapáci, podal o způsobu zadržených amerických letců hlášení přítomný důstojník wehrmachtu. Případ pak byl vyšetřován velitelstvím armády z Berlína. Müller byl volán k výslechu. Z obavy před trestem intervenoval u K. H. Franka. Místo potrestání obdržel nakonec prostřednictvím brněnské služebny gestapa písemnou pochvalu.

Gestapávi Müller a Neubauer se v Napajedlích „vyznamenali“ ještě jedenkrát. Po půl roce – 28. dubna 1945 s zúčastnili likvidace partyzánů a osob, obviněných ze spolupráce s partyzány, na Kalvárii. To však patří již k jiné smutné napajedelské historii.

(Oldřich Sudolský)